

Naslov članka/Article:

Zate sem tu!tor – tutorstvo na podružnici osnovne šole

I Am Here for You! – Tutorship at the Primary School

Avtor/Author:

Teja Razpotnik

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje 1/2019, letnik 50

ISSN 0350-5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2019

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

ZATE SEM TU!TOR – TUTORSTVO NA PODRUŽNICI OSNOVNE ŠOLE

VSSKJ je tutor opredeljen kot varuh ali skrbnik, tutorand pa kot tisti, ki je tutoriran. Od tod tudi naš slogan *Zate sem tu oz. Zate sem tutor*, kar smo združili v *Zate sem tu!tor*.

Pogosto otroci in učitelji menijo, da je tutorstvo le učna pomoč šibkejšim učencem in da je lahko tutor le nekdo, ki ima v šoli same odlične ocene, tutorand pa otrok, ki ima negativne ocene. To je precej zmotno mišljenje. Tutorstvo namreč ne pomeni le nudenje učne pomoči, ampak je lahko tudi marsikaj drugega, kot bom navedla v nadaljevanju.

Tutor je lahko vsak otrok ne glede na šolske ocene. Vsak otrok lahko na neki način prispeva v svoje šolsko okolje in po mojih izkušnjah ravno učno šibkejši otroci največ pridobijo na svoji samopodobi in samozavesti, ko se priključijo tutorjem, učenci, ki imajo povprečne ocene, pa so navadno najboljši tutorji na učnem in socialnem področju leto ali dve mlajšim otrokom.

Z odprtjem nove podružnične šole na Lavrici (2016) smo uvedli tudi interesno dejavnost tutorstvo. Podružnično šolo obiskujejo sicer le učenci razredne stopnje, a je samo teh več kot dvesto. Sprva se je na tutorstvo prijavilo le 7 učencev, ki so prišli bolj ali manj iz radovednosti, dve leti kasneje je aktivnih že 35 tutorjev, še 15 pa jih le obiskuje interesno dejavnost enkrat tedensko.

Prvih nekaj srečanj je potekalo tako, da sem jim prebrala kakšno zgodbo, ki je vsebovala moralne nauke – odlične so kratke indijske zgodbe –, nato pa smo se o tem pogovarjali in nauke prenesli v naše šolsko ali življenjsko okolje. Po vsakem srečanju so imeli 'nalogo', da na kakršen koli način pomagajo prijateljem, sošolcem ali drugim in o tem poročajo naslednji teden, ko smo se zopet srečali. Hitro se je izkazalo, da tako majhni otroci pozabijo nalogo, ki ni obvezna, šolska, zato je bilo treba ubrati drugačen pristop. Skupaj smo iskali možnosti, kako bi lahko pomagali otrokom, ki potrebujejo pomoč na učnem ali na socialnem področju. Poleg klasičnih učnih pomoči, ena na ena, so se odpirale nove ideje: skupinska učna pomoč, pomoč pri domačih nalogah v podaljšanem bivanju, igre v jutranjem varstvu, pomoč v jedilnici in igra z učenci s socialnimi primanjkljaji.

SKUPINSKA UČNA POMOČ

Skupinska učna pomoč so izvajali učenci dvakrat tedensko v času jutranjega varstva. Učenci 4. in 5. razreda so nudili

pomoč pri matematiki in angleščini. Skupinska učna pomoč je bila namenjena predvsem utrjevanju in ponavljanju, npr. pri matematiki hitro računanje s prehodom čez desetico, poštevanje, deljenje z ostankom, teorija (pojmi pri računskih operacijah, geometrija itd.), pri angleščini pa utrjevanje besedišča, petje pesmic ipd. To obliko dela moramo še okrepiti, saj se je izkazalo, da so se učenci v jutranjem varstvu raje igrali, kot da bi prihajali k tutorjem, zato bo treba tutorje še bolj opremiti z didaktičnimi igrami, da bodo imeli učenci (tutorandi) občutek, kot da so se prišli igrati in ne učiti. Pogosto so učenci tudi pozabili priti prej v šolo, zato se je izkazalo kot bolj učinkovito, če so tutorji en dan prej obiskali vse razrede v času pouka in učence opomnili, da se jim lahko naslednje jutro pridružijo. Takrat je bil obisk vedno številčnejši.

IGRE V JUTRANJEM VARSTVU

Pri nas poteka jutranje varstvo od 2. razreda naprej v šolski avli. Za te učence so tutorji vsako jutro prinesli namizne igre, ki so bile sicer spravljene v zbornici. V avli imamo tutorski kotiček in učenci so se s pomočjo tutorjev že navadili, da za seboj igre tudi pospravijo. Tutorji so bili tako zadolženi, da igre prinesejo in odnesejo, še bolj pomembna naloga pa je bila animirati preostale učence, da bi se vključili v mirno, družabno igro pred poukom. V prihodnjem letu bomo igre hranili v šolski knjižnici, kjer bodo evidentirane za izposajo in bomo tako imeli še boljši nadzor nad njimi. Pomembno je, da so to igre, ki ne trajajo predolgo, saj lahko učencem to sicer povzroči stisko in igre ne želijo zaključiti, čeprav morajo že iti k pouku.

Igre v jutranjem varstvu imajo več pozitivnih plati. Tutorji se navajajo na odgovornost, saj morajo misliti na to, da igre prinesejo in odnesejo, poleg tega pa morajo skrbeti, da v igrah česa ne zmanjka in da jih pospravijo tako, kot morajo biti pospravljene. To je hkrati tudi naloga vseh, ki se z igrami igrajo. Za učence v jutranjem varstvu pa namizne igre predstavljajo miselno aktivnost pred poukom, ki ni stresna, pa vendar jih 'zbudi' in pripravi na pouk. Učencem v jutranjem varstvu ni več dolgčas, poleg tega je manj tudi brezciljnega tekanja naokrog. Učencem igre ponujajo tudi priložnost, da se igrajo z nekom, ki ni njihov sošolec ali prijatelj, z nekom, ki je mlajši ali starejši. Vsekakor je prednost tudi to, da so v avli združeni vsi učenci od 2. do 5. razreda in je možnost interakcij in povezanosti med njimi toliko večja.

POMOČ V JEDILNICI

Tutorji se javijo tudi za pomoč v jedilnici. Njihove zadolžitve so: nadzor nad uporabo brisačk, nadzor nad razvrščanja

Razpored tutorjev v JV – namizne igre

	PON	TOR	SRE	ČET	PET
7.20-8.10					

Razpored tutorjev v JV – skupinsko učenje (poštevanka, hitro računanje, utrjevanje besedišča TJA)

	PON - MAT	ČET - MAT	PET - TJA
7.30-8.15			

Razpored tutorjev v času kosil

	PON	TOR	SRE	ČET	PET
12.00-13.00					

► Sezname z imeni tutorjev so obešeni v vsaki učilnici, zbornici in avli šole.

njem zavržene hrane, pribora in partičkov, opozarjanje na tišje pogovarjanje, pomoč učencem, če so raztresli hrano po tleh ipd. Tutorji so navzoči vsak dan v času največje gneče v jedilnici in učiteljice so poročale, da sta se ob njihovi navzočnosti v jedilnici izboljšala čistoča in red.

IGRA Z UČENCI S SOCIALNIMI PRIMANJKLJAJI

Otroci s socialnimi primanjkljaji se igri težje priključijo zaradi strahu pred zavrnitvijo ali pa se vanjo vključijo agresivno in ob neprimernem času – sredi igre – in želijo, da vsi prenehajo z igro, zato da bi se sami lahko pridružili. Ko se pridružijo, navadno ne upoštevajo pravil igre in jih prirejajo svojim potrebam in želji po zmagi, so pogosto tekmovalni ali pa se ob prvem porazu ne želijo več igrati. Takim otrokom smo dodelili tutorja, ki ima dobro razvite socialne veščine. Najprej naveže stik s socialno šibkejšim otrokom, nato pa hodi v skupino, da bi se družil s tem otrokom in ga usmerjal pri igri s sošolci. Če pride do odklonskih oblik vedenja, se odmakneta iz igre in se pogovorita o tem, kaj je pripeljalo do takšnega vedenja in kakšne bi bile druge možnosti izbire vrst vedenja ter kaj dosežemo z eno in kaj z drugo izbiro vrste vedenja. Prisotnost tutorja pozitivno vpliva na oba – tutorand ima dober občutek, ker se je z njim ukvarjal in ga vzel pod okrilje starejši učenec, tutor pa začne z drugačnimi očmi gledati na mlajše učence in še bolj razvijati svoje socialne veščine. Ker tutorji skrbijo za dobro počutje enega od mlajših učencev, se hitro povežejo tudi z drugimi mlajšimi učenci in tako samodejno pride do medgeneracijskega povezovanja.

POMOČ PRI DOMAČIH NALOGAH V PODALJŠANEM BIVANJU

Tej obliki pomoči smo v tem šolskem letu namenili velik poudarek. Tutorji po razporedu pomagajo v skupinah podaljšanega bivanja, kjer so načeloma eno leto mlajši otroci

od njih. Naš dogovor z učiteljicami in tutorji je, da morajo tutorji tisti dan, ko pomagajo v podaljšanem bivanju, svojo nalogo opraviti pred samostojnim učenjem ali kasneje doma. V posamezni skupini podaljšanega bivanja so lahko hkrati največ trije tutorji in lahko nudijo pomoč določenim učencem, ki imajo specifične učne težave, ali pa pomagajo komur koli, ki takrat potrebuje pomoč. Če učenci določen dan nimajo naloge ali pa pri njej ne potrebujejo pomoči, gredo lahko tutorji v kako drugo skupino podaljšanega bivanja vprašat, ali morda tam potrebujejo pomoč.

UČNA POMOČ TUTOR-TUTORAND

Takšna oblika učne pomoči 'ena na ena' je za zdaj pri nas še najmanj razširjena, saj je v tem primeru potrebno soglasje staršev. Čeprav staršem vedno razložimo, zakaj mislimo, da bi njihovemu otroku koristila tovrstna pomoč, predstavimo prednosti takega dela in pojasnimo, da se to nikamor ne zabeleži, imajo starši še vedno pogosto strahove, da bodo otroci stigmatizirani, ker prejemajo pomoč, in da bi se kdo ali celo tutor norčeval iz njih. Vendar verjamem, da bodo otroci sčasoma tudi starši bolj zaupali taki obliki pomoči, ko bodo imeli več izkušenj oz. bodo spoznali pozitivne izkušnje drugih staršev. So pa tudi otroci, ki komaj čakajo tisti dan v tednu, ko bo tutor prišel po njih v razred, in že sami predlagajo tutorja, s katerim se želijo družiti.

Tutorstvo 'ena na ena' spodbujamo tudi znotraj razreda, saj so nekateri tutorji po dogovoru z učiteljico zadolženi tudi za pomoč določenemu sošolcu med poukom.

KAJ VSE SO ŠE POČELI TUTORJI

Tutorji pa niso nudili pomoči le učencem, ampak pogosto tudi učiteljem. Sodelovali so pri ustvarjanju izdelkov in okrasitvi šolskih prostorov. Oblikovali so piktograme za spodbujanje zaželenega vedenja v šolskih prostorih (npr. Hvala, ker pomagaš. V jedilnici se tiho pogovarjam s sošedom. Po hodnikih se mirno sprehajam s prijatelji. Itn.).

Kadar se je na šoli odvijal poseben dogodek (tekmovanje, proslava, prihod pomembnih gostov ipd.), so pomagali pri pripravi prostora, sprejeli goste, jih pogostili. Dajali so pobude, kaj bi lahko v šoli še spremenili za dobro počutje učencev. Vključili so se torej v celotno šolsko dogajanje in ne le v dogajanje znotraj razreda, kar so zelo radi počeli in so prisotnost na teh dogodkih sprejeli kot nagrado oz. priznanje za svoje »dodatno delo«.

ORGANIZACIJA DELA TUTORJEV

Pri tako velikem številu tutorjev na razredni stopnji in toliko različnih dejavnostih, ki so potekale skozi celotno šolsko leto, je nujno potrebna dobra organizacija. Na začetku šolskega leta sem pripravila tabele za vsako dejavnost, kamor so se vpisali učenci. Nato sem pripravila urnike za vsako dejavnost, ki smo jih pregledali, popravili in dopolnili skupaj s tutorji. Končne seznime sem poslala vsem učiteljicam, en izvod pa obesila na oglasno desko v zbornici. Vsi učenci so dobili obvestilo v beležko, kjer je bilo zapisano, kje, kateri dan in ob kateri uri bodo navzoči kot tutorji. To je še posebej prav prišlo v času podaljšanega bivanja, da so lahko učiteljicam pokazali, kam morajo iti in kdaj. Tako ni bilo zmede tudi, če je v podaljšanem bivanju nadomeščala druga učiteljica. Obvestila v beležkah so prišla prav tudi zato, ker se je kar nekaj otrok pridružilo tutorjem tudi med šolskim letom – pri tej dejavnosti se mi namreč ne zdi primerno reči, naj z nudenjem pomoči počakajo na prihodnje šolsko leto. Če je otrok pripravljen pomagati drugim, je pri nas dobrodošel kadar koli.

Za pregled nad delom tutorjev pa sem dala seznime za vpis (ime tutorja, datum in podpis) v vsako skupino podaljšanega bivanja in jedilnico. Tako lahko približno vsak mesec pregledam, kako dejavni so bili tutorji, in se z njimi pogovorim o morebitnih razlogih za odsotnost.

NAGRADNI IZLET ZA TUTORJE

Če je le možno, peljemo tutorje na nagradni izlet. Če to zaradi finančnih ovir ni možno, je dobro, če se na koncu šolskega leta (ali pa tudi ob polletju) tutorji zberejo in podružijo v različnih oblikah – gredo na sladoled, organi-

ZATE SEM TUTOR

Pozdravljen TUTOR!

To je tvoj urnik tutorstva:

Hvala, ker pomagaš!

učiteljica Teja ☺

zirajo večer družabnih iger ali druženje ob športnih igrah ipd. Ob tem še izmenjajo izkušnje in se tako mlajši tutorji povežejo s starejšimi.

Ob koncu šolskega leta podelimo še priznanje za NAJ TUTORJE, ki jih predlagajo učiteljice, v prihodnjem šolskem letu pa bomo morda vključili še predloge učencev.

► Nagradni izlet za tutorje (junij, 2018) v ljubljanski Tivoli, kjer so se igrali igre z žogo, rolali itn. Na koncu smo si privoščili še kepico sladoleda.

► Pohvala za tutorja

POČASI SE DALEČ PRIDE

Prvo leto je bilo uvažljivo leto tudi za učiteljice, saj so bili njihovi odzivi na tutorstvo zelo različni. Nekatere so takoj našle učence, ki bi lahko postali tutorji, in jih znale motivirati, nekatere so tudi takoj predlagale tutorande – učence, ki bi jim prav prišla pomoč tutorjev, nekatere pa niso bile prepričane, da lahko učenci pri tej starosti nudijo pomoč vrstnikom, še posebej ne učenci, ki niso učno najmočnejši. Nekatere niso bile naklonjene ideji, da bi tutorji hodili pomagat njihovim učencem, saj so se bale, da bi lahko naredili še več škode. In tudi to sem lahko razumela. Njihov strah je po eni strani upravičen, kajti otroci z učnimi težavami imajo pogosto tudi nižjo samopodobo. Če takemu učencu dodeliš tutorja, ki nima ustreznega pristopa in bo nastopil preveč strogo, na način ,hočem biti tvoj učitelj, poslušaj me', si za vedno zaprl vrata, kajti tak učenec zagotovo ne bo več želel sprejeti pomoči. Zato je treba v tutorje najprej vložiti precej ur pogovorov o načinu dela s tutorandi. Dober način priprave na delo s tutorandi je tudi igra vlog, saj se največ naučijo, če opazujejo, kako nekdo pomaga igramu tutorandu. Po igri vlog skupaj analiziramo, kaj je bilo dobro in kako bi lahko še bolje pomagali. Vsak teden, ko smo se dobili na interesni dejavnosti, smo se pogovarjali o njihovih primerih nudenja pomoči in skupaj analizirali ter iskali rešitve za težave, na katere so naleteli. Večkrat so na primer poročali, da se tutorandi izmikajo delu tako, da iščejo načine za kletanje z njimi ali pa da želijo, da bi tutorji naredili nalogo namesto njih ipd. Pogosto smo se z učiteljicami podaljšanega bivanja lahko dogovorili, da

so se v takšnih primerih tutorji s tutorandi posedli nekam zadaj v učilnici ali pa pred učilnico, če ni bilo prostora. Opremila sem jih tudi s tehnikami preusmerjanja pozornosti nazaj k šolskemu delu. Po enem letu se je izkazalo, da so v podaljšanem bivanju tutorji postali zelo zaželeni, saj so nudili individualno pomoč pri nalogah učencem, ki so se težje zbrali ali potrebovali individualno razlago navodil, učiteljice pa so se tako lahko posvetile mnogim drugim učencem, ki so tu in tam ravno tako potrebovali pomoč, pa je sicer niso mogli dobiti. Ali pa so lahko učiteljice pomagale učencem s težjimi učnimi težavami, tutorji pa so bili na voljo preostalim učencem, ki so potrebovali pomoč.

TUTORSTVO V PRIHODNJE

Ker je tutorjev preveč za eno skupino, jih bomo ločili glede na število po razredih v 2 ali 3 skupine. V 1. in 2. razredu bomo imeli poudarek na sami interesni dejavnosti – učenje učenja skozi zgodbe in igre vlog. Pri tutorjih v 3. in 4. razredu bo poudarek predvsem na igri vlog, enkrat mesečno pa bodo s svojimi tutorandi v skupni učilnici, kjer jih bom opazovala pri tutoriranju in bomo nato naredili skupno analizo. Z učenci 5. razreda se bomo dobivali priložnostno. Pogovorili se bomo o njihovih izkušnjah in iskali rešitve za težave, na katere bodo morda naleteli ob tutoriranju. Poleg tega nameravam pri vseh skupinah uvesti tudi mediacijo kot način reševanja konfliktov.

Decembra smo se mlajšim učencem približali tudi tako, da so jim tutorji vsak dan brali pravljico v jutranjem krogu.

KAJ O VSEM TEM MENIJO TUTORJI

Ker vsako leto večina tutorjev ostaja in prihaja vedno več novih, me je zanimalo, zakaj nekateri tutorji vztrajajo že tretje leto in zakaj se želijo novi učenci pridružiti tutorjem.

Gal in Matej – 5. razred – tutorja drugo leto: *Nama je všeč, da lahko hodiva skupaj pomagat v podaljšano bivanje. To je najin skupni interes in tako se na neki način druživa. Vesela sva, ko nekdo nekaj zna ali razume, ker sva mu midva pomagala.*

Svit – 4. razred – tutor že tretje leto: *Meni je všeč, da gremo na koncu šolskega leta nekam na izlet in se podružimo s preostalimi tutorji.*

Leon – 1. razred – tutor prvo leto: *Želim postati tutor, ker mi gre dobro matematika in bi rad pomagal, da bi še drugi znali. Slišal sem tudi, da se imajo tutorji 'fajn'.*

Gjuca – 3. razred – tutorka drugo leto: *Rada pomagam, ker se ob tem dobro počutim. Ko prinesem igre v jutranje varstvo, so otroci zelo veseli, ko me vidijo.*

Maruša – 4. razred – tutorka tretje leto: *Ker hodim domov pred domačimi nalogami, sem se javila za pomoč v jedilnici in igre v jutranjem varstvu. V jedilnici rada pomagam, ker mi je všeč, da je jedilnica čista in so mi otroci hvaležni, ko jim pomagam pospraviti ali natočiti pijačo. Tudi učiteljice me pohvalijo, ker jim pomagam.*

Tutorstvo je torej pojem, ki obsega bistveno širši pomen in dejanja kot le nudenje pomoči učno močnejšim učno šibkejšim. Tutorstvo ne pomeni učiti otroke šteti, ampak naučiti otroke, kaj šteje v življenju.